

Силабус
навчальної дисципліни
Українська мова (для науки, аналітичної сфери та
управління)
2023-2024 навчальний рік

Освітньо-наукова програма: «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність: 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Рівень вищої освіти – третій

Викладач Вікторія Загороднова, д. пед. н., проф.
Посилання на сайт Персональна сторінка на сайті БДПУ: URL:
<https://bdpu.org.ua/zagorodnova>
Сторінка курсу в електронній системі МУДЛ: URL:
<https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=3137>

Контактний телефон +4915906323815
E-mail викладача: vzagorodnova@gmail.com
Графік щовівторка з 13.00 до 14.00 (дистанційно – на
консультацій платформі Zoom).

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3/ 90	-	18	72	залік

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: українська мова, граматики української мови, мовна наукова картина світу, науковий стиль, мова аналітики, мовна стратегія в науковій комунікації.

Предмет курсу: українська мова як соціально-науковий, аналітичний феномен і засіб управлінської діяльності.

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська мова (для науки, аналітичної сфери та управління)» – формувати високий рівень мовної компетентності майбутнього фахівця в науково-орієнтованому навчанні, поглибити знання здобувачів про сучасну терміносистему відповідно до спеціальності, навчити їх самостійно створювати мовну стратегію в сучасній науковій комунікації.

Основні завдання вивчення дисципліни:

- отримати знання про особливості національної мовної наукової картини світу;
- удосконалити мовний рівень власних наукових робіт (наукове есе, дисертаційна робота, стаття та ін.);
- оптимально використовувати мовні засоби в усній навчальній та науковій комунікації (бліц-доповідь, виступ з мультимедійною презентацією, інформаційне повідомлення та ін.).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен **знати**:

- відомості про науковий стиль як важливу форму втілення наукової інформації, функційне навантаження конкретних терміносистем;
- тактики трансформування створеного автором писемного наукового тексту в його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії;
- основи й техніки наукового редагування, саморедагування, переклад наукових праць;
- мовностилістичні ресурси української літературної мови;
- основні засоби кодифікації (словники, довідники), правила складання відгуків і рецензій на наукові роботи;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач буде **вміти**:

- трансформувати створений автором писемний науковий текст у його усно-інформативний різновид, пристосований до сприймання в аудиторії;
- володіти основами й технікою наукового редагування, саморедагування, перекладання наукових праць;
- володіти мовностилістичними ресурсами української літературної мови;
- використовувати основні засоби кодифікації (словники, довідники), створювати нормативні наукові тексти зі спеціальності, складати відгуки і рецензії на наукові роботи, правильно вживати й оформлювати цитати.

Компетентності та програмні результати навчання:

компетентності:

Загальні

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми історії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 5. Здатність до міжособистісної взаємодії та комунікації; володіння технікою публічних виступів, риторики та аргументації.

Спеціальні

СК 1. Здатність до розуміння основних концепцій, історичних витоків, сучасного

стану та тенденції розвитку історичної науки; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку.

СК 2. Здатність здійснювати планування та виконання оригінальних досліджень, досягати наукових результатів, які створюють нові знання як в предметній області, так і в міждисциплінарних напрямках, і можуть бути опубліковані у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з галузі гуманітарних наук та суміжних галузей.

СК 5. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами, демонструвати глибоке розуміння іншомовних наукових текстів за напрямом досліджень; володіти навичками академічного письма.

СК 6. Здатність ініціювати, розробляти та реалізовувати комплексні інноваційні проекти, зокрема міждисциплінарні, з урахуванням соціальних, економічних, екологічних, міжкультурних та правових аспектів; демонструвати лідерство та відповідальність під час їхньої реалізації.

СК 7. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, зокрема забезпечувати організацію та проведення навчальних занять зі здобувачами вищої освіти зі застосуванням сучасних освітніх технологій та інноваційних методів навчання; об'єктивне оцінювання здобутих результатів навчання.

СК 8. Здатність здійснювати аксіологічний аналіз своїх й інших наукових праць.

СК 9. Здатність до розуміння складових частин та етапів історичного дослідження; форм організації історичного викладу; значення композиції твору, застосування тропів для продукування наукових знань.

СК 10. Здатність до розкриття пізнавального потенціалу таких наукових напрямів, як культурно-історична антропологія, мікроісторія, історія повсякденності, усна історія, психоісторія та ін.

Програмні результати навчання:

ПРН 4 Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

ПРН 5. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження за напрямом спеціальності та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; комерціалізувати їхні результати; здійснювати захист прав інтелектуальної власності.

ПРН 6. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми історії державною та іноземною мовами; оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з дотриманням правил академічного письма; здійснювати ефективну міжособистісну комунікацію; демонструвати навички публічних виступів, аргументації та риторики.

ПРН 7. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

ПРН 8. Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення; дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики; забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя.

ПРН 9. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми із врахуванням соціальних, економічних, екологічних, етичних, міжкультурних, євроінтеграційних та правових аспектів.

ПРН 10 Організувати й здійснювати освітній процес у закладах вищої освіти, використовуючи сучасні освітні технології та інноваційні методи навчання; нормативне, наукове та навчально-методичне забезпечення; відповідально та об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів.

ПРН 11. Володіти науковою мовою високого теоретичного узагальнення, вміти здійснювати аксіологічний аналіз наукових текстів.

ПРН 12. Уміти планувати структуру свого дослідження та оптимальну послідовність дослідницьких операцій, а також визначати об'єкт і предмет історичного пізнання.

ПРН 13. Уміти використовувати пізнавальний потенціал таких наукових напрямів, як культурно-історична антропологія, мікроісторія, історія повсякденності, усна історія, психоісторія та ін.

Зміст курсу:

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Культура наукової мови, її основні категорії та поняття

Тема 1. Сучасний стан та проблеми наукової комунікації (культуромовний аспект). Основні категорії української наукової мови. Поняття про культуромовну особистість. З історії формування наукового стилю. Стильові ознаки науково-навчального мовлення і засоби їх вираження. Структурні особливості наукового тексту. Мовні засоби наукових текстів.

Тема 2. Зміни у поглядах на специфіку наукового стилю. Думки науковців щодо написання наукового тексту. Психолого-педагогічні основи формування культуромовної особистості. Причини появи академічного жаргону. Мовні вміння та успіх або неуспіх науковця у професійній діяльності. Типові помилки щодо використання мовних засобів у наукових текстах.

Змістовий модуль 2. Жанри наукового дискурсу

Тема 3. Поняття про науковий дискурс. Науковий дискурс сучасності.

Сутність жанрів наукової комунікації. Жанри як стратегії реалізації наукового дискурсу. Жанри первинної наукової комунікації як формати оприлюднення наукових здобутків.

Тема 4. Вторинні жанри наукової комунікації. Жанр статті в сучасному науковому просторі України. Архітектоніка та мовні особливості жанру наукової рецензії. Типові мовні огріхи у тексті наукової статті.

МОДУЛЬ 2

Змістовий модуль 3. Структура та мовностилістична специфіка наукових текстів

Тема 5. Структура наукового тексту. Мова і стиль наукової роботи. Інтертекстуальність як один із параметрів наукового тексту. Правила цитування та оформлення бібліографічного переліку.

Тема 6. Еволюція наукового тексту в умовах інформаційної цивілізації. Текстовий аспект творчості. Досвід написання наукових текстів видатними вчених і можливості його використання у процесі підготовки наукових текстів. Психологічні аспекти роботи над науковим текстом. Плагіат у науковому тексті.

Змістовий модуль 4. Український термін як національно-культурне явище.

Тема 7. Термінознавство як наука. Термін та його властивості. Росіянізми в українській термінології. Англіцизми у різних терміносистемах. Роль інтернаціоналізмів у різних терміносистемах.

Тема 8. З історії термінознавства. Термінологія: національна чи міжнародна? Лексико-семантична характеристика української науково-технічної термінології. Найвидатніші українські термінологи. Українська термінографія на сучасному етапі. Лексико-термінологічне засмічення української наукової мови (на матеріалі статей).

МОДУЛЬ 3

Змістовий модуль 5. Типологія помилок у науковому тексті.

Тема 9. Культуромовний аспект наукового тексту. Лексичні помилки. Морфологічні помилки. Синтаксичні помилки. Стилістичні аномативи.

Тема 10. Лінгвістичні параметри наукового стилю. Помилки слововживання у наукових текстах. Типи багатослів'я у наукових текстах. Типи синтаксичних помилок у науковому тексті. Стилістичні особливості лексичних засобів у науковому мовленні. Мовні помилки у студентських наукових роботах.

Змістовий модуль 6. Культура усного наукового мовлення.

Тема 11. Особливості усного наукового мовлення. Культура наукової доповіді, наукового виступу, лекції. Наукові заходи як вияв мовної культури дослідника. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

Тема 12. Чи потрібне науці красномовство? Мовна агресія як антипод культури мовлення. Порушення орфоепічних норм у науковому мовленні. Особливості редагування усного тексту. Етикет науковця: ілюзія чи реальність? Феномен милозвучності української мови.

Методи навчання:

- Впровадження інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, метод проблемного викладу матеріалу, проблемні питання і завдання), робота з художнім текстом, метод бесіди, комп'ютерна підтримка навчального процесу.
- Теоретичні методи вивчення мови (повідомлення, пояснення, бесіда (аналітичні і синтетичні питання), читання підручника).

Теоретико-практичні методи вивчення мови і навчання мови (диктант; мовний розбір) – аналіз певних мовних явищ; спостереження; реконструювання (видозмінення) – метод, що полягає у зміні словоформ, синтаксичних конструкцій; конструювання – складання словосполучень, речень заданих типів, форм слова).

- Практичні методи вивчення мови і навчання мови (частковий і повний (комплексний) аналіз тексту; побудова зв'язних висловлювань в усній і письмовій формі; написання викладів творів; вправи – рецептивні (аналіз готового, або «чужого», тексту); репродуктивні (видозміна тексту); продуктивні (конструювання самостійних прикладів, висловлювань)). Пояснення незрозумілих слів, підготовка усних повідомлень та письмових творів, виправлення граматичних і стилістичних помилок в усному мовленні учнів, навчання роботі з довідковою літературою.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): від здобувача очікується здатність відповідати на запитання, які стосуються вивченого матеріалу, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної роботи

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: персональний комп'ютер, проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Система оцінювання та вимоги:

Оцінювання знань здобувачів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів. Підсумкова оцінка є сумою балів набраних під час поточного та підсумкового контролів і вираховується за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль здійснюється під час практичних занять. Під час оцінювання на практичних заняттях враховується активна участь здобувачів на заняттях, здатність відповідати на запитання за вивченим матеріалом, обговорення дискусійних питань, виконання практичних завдань, самостійної

роботи.

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль відбувається у формі заліку, який складається з письмової частини (аудіювання, читання, письмо) та усної частини (говоріння).

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	30		
Самостійна робота	20		
Підсумковий контроль		50	

Залік:			
реферат (50%)	25		
презентації результатів виконаних завдань та досліджень (50%)	25		

Таблиця 2. Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Практичне заняття 1	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 2	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 3	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 4	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 5	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 6	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 7	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 8	0,5	0,9	1,2	1,6

Практичне заняття 9	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 10	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 11	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 12	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 13	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 14	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 15	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 16	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 17	0,5	0,9	1,2	1,6
Практичне заняття 18	0,5	0,9	1,2	1,6
Максимальна кількість набраних балів	9	16,2 ≈ 16	21,6 ≈ 22	28,8 ≈ 29

Таблиця 3. Розподіл набраних здобувачем балів під час поточного контролю (самостійна робота)

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Самостійна робота 1 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 2 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 3 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 4 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 5 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 6 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 7 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 8 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 9 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 10 (6 год.)	0,5	0,9	1,4	2
Самостійна робота 11 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Самостійна робота 12 (6 год.)	0,4	0,8	1,2	1,5
Максимальна кількість набраних балів	5,2 ≈ 5	10	15,2 ≈ 15	20

Таблиця 4. Розподіл набраних здобувачем балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	добре	відмінно
Залік:				
Реферат	3	8	14	25
презентації	3	8	14	25

результатів виконаних завдань та досліджень				
Максимальна кількість набраних балів	6	16	28	50

Таблиця 5. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25	задовільно		D (задовільно)
14-20			E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу,	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

	практику		
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Ботвина І.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: Навч. посіб. К.: ЛртЕк, 1998. 190 с.
2. Городенська К.Г. Синтаксична специфіка української наукової мови // Українська термінологія і сучасність. К: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 11-15.
3. Гриценко Т.Б. Українська мова за професійним спрямуванням: Навч. посіб. для студентів ВНЗ.К, 2010. 624 с.
4. Коваль Л.П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. К: Вид-во Київського університету, 1970. 307 с.
5. Михайлова О.Г. Українське наукове мовлення. Лексичні та граматичні особливості: Навч. посіб. Х., 2000. 97 с.
6. Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). К, 1997. 303 с.
7. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови: Навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
8. Основи наукового мовлення: Навч.-метод, посіб. / Уклад. Т. В. Симоненко. — Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького. 2005. 80 с.
9. Панько Т.І. Українське термінознавство. Львів, 1994. 215 с.
10. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. К.: ВЦ Академія, 2010. 216 с

Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.

2. Довідник з культури мови: Посібник / С.Я. Срмоленко, С.П. Бирик, Н.М. Сологубта ін.: За ред. С.Я.Срмоленко. К: Вища школа, 2005. 99 с.
3. Срмоленко С.Я. Науковий стиль // Українська мова: Енциклопедія. 3-тє вид., змін, і допов. К.: Вища школа. С421-422.
4. Культура українсько їмови: Довідник / За ред. В.М. Русанівського. К.: Либідь, 1990. 302 с.
5. Культура фахового мовлення: Навч. посіб. / За ред. Н.Д. Бабич. Чернівці: Книги ХХ ст. 2005. 572 с.
6. Український правопис. 3-тє вид., випр. і допов. К: Наук. думка, 1993. 240 с.
7. Чемеркін С.Г. Українська мова в інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. К, 2009. 240 с.

Інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека України імені Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>
2. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
3. Сайт БДПУ <https://bdpu.org.ua/>
1. 3. Електронна підтримка навчання Moodle БДПУ.
2. Бібліотека БДПУ. URL: <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>
3. Велика електронна бібліотека. URL: <http://www.big-library.info/>
4. <http://novamova.com.ua>
5. <http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/>
6. <http://www.mova.info>
7. <http://www.kulturamovy.org.ua/>

